

א.ד.

פרוטוקול מס' 16/כ'

פשיגת ועדת החינוך והתרבות
התקיימה ביום ג', כ"ו בטבת, תשי"ג - 13.1.53 בשעה 15.00

נוכחים : היו"ר ש. פרטיץ
ס. אונא
ס. ארם
ש. כפרית
י. כלפון
ד. נצר
י. סמילנסקי
י. צברי
א. רוזיאל-נאור
א. רימלט

מוזמנים: סר החינוך והתרבות - ב.צ. דינור
א. ריגד - מנהל מסרד החינוך
ד"ר אבידור - סגן מנהל
סר אבן-טושן - מנהל המחלקה להנחלת הלסון
הרב חן - מנהל המחלקה לתרבות תורנית
סר ארדון - מנהל המחלקה לאמנות

סדר-היום: סקירות על פעולות המחלקה להנחלת הלסון,
המחלקה לתרבות תורנית והמחלקה לאמנות.

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ש. פרטיץ:

בקטנו היא לסמוע סקירה על פעולות
אגף התרבות : דו"ח על הנעשה במסך הסנה, וגם על דרישותיכם לגבי
סנת התקציב הבאה. דברים אלה מענינים אותנו בסיוחד עכסיו, בפרוט
תקופת התקציב.

ד"ר אבידור:

כאשר קראתי בסוג-היום שלכם "סקירה על פעולות התרבות של משרד החינוך בתש"ג, והתכניות לשנת התקציב 1953/54", הרהרתי וחשבתי: מה זאת "תרבות"? מי שצריך היה להרצות על עניינים אלה, מטעם משרד החינוך והתרבות, לפני שנה - שנתיים, בסניפים תש"א - תש"ב, היתה מלאכתו קלה. אז היה קיים אגף תרבות, והוא יכול היה להרצות על תכניות פעולותיו של אגף זה. בשנת תש"ג אין לנו אגף תרבות, כשם שאין אגף מיוחד לחינוך.

מה כולל המונח "תרבות"? ואני נזכר

בוויכוח שהתנהל לפני שנה וחצי בוועידת אונסק"ו. אונסק"ו פירוטו ראשי תיבות של המלים: חינוך, מדע ותרבות. "חינוך", זה ברור, כולל את כל הסלבים ואת כל הגילים; "מדע", גם זה טוב, מדעי הרוח, הטבע; אולם כיצד להגדיר את המלה "תרבות"? ההגדרה היחידה שניתנה שם היתה: "תרבות", זה כל מה שאינו חינוך ומדע. לכן, כל-כך לא ברור מה בדיוק מקיף המונח "תרבות".

כאשר היה קיים אגף התרבות היו לו מספר ענפי פעולה; הוא כלל את המחלקה להנחלת הלסון, המחלקה להשכלה, מדור לאמנות, מחלקה לתרבות תורנית ומדור לספריות וספרגות. הזמנו איפוא את מנהלי יחידות עיקריות אלה, כדי להרצות לפניכם. ברצוני רק להקדים מספר מלים על 2 יחידות - על המחלקה להנחלת הלסון ועל המחלקה לאמנות.

המחלקה להנחלת הלסון.

חדשים היו לנו 2 מחלקות: (1) להנחלת הלסון, בהנהלתו של מר אבן-שושן. היא עסקה בעיקר בהנחלת לסון למבוגרים, והיו לה עוד תפקידים; (2) מחלקה להשכלה, ומנהלה מר ראט. היא עסקה במכון ההסתלמות למבוגרים ובהשכלה יסודית למבוגרים. לפני כ- 4 חדשים ביקש מר ראט לפרוש מהנהלת המחלקה, כיוון שלא יכול היה להעמיק את דירתו מתל-אביב לירושלים, בגלל סיבות אישיות. הוא ביקש אמנם להעביר את המחלקה לתל-אביב, אולם אנו לא הסכמנו. לכן ינהל מר ראט מאותן הפעולות שנכללו במחלקה להשכלה, שמרכז פעולתם הוא תל-אביב והסביבה. כיום מנהל מר ראט את המכון להסתלמות וסלוחותיו בירושלים, תל-אביב וחיפה, את הקורסים האוניברסיטאיים בקיץ ועוד פעולות הקשורות במכון להסתלמות. ענפי פעולה אחרים של המחלקה להשכלה כגון: השכלה יסודית למבוגרים, מסיבות ערבי שבת ועוד, טופחו למחלקה להנחלת הלסון. לכן טפקח מר אבן-שושן לא רק על המחלקה להנחלת הלסון, אלא על כמה פעולות נוספות שהיו עד לפני כמה חדשים בחלת המחלקה להשכלה.

המחלקה לאמנות.

היו במשרד החינוך והתרבות שני מדורים: מדור לציור ופיסול בהנהלת מר מוקדי, ומדור למוסיקה בהנהלתו של מר פלג. שניהם פרשו מעבודתם. אחרי מטא-ומתן עם נציבות המנגנון הוקם מדור לאמנות בראשותו של מר ארדון, שצריך היה לכלול את כל פעולות משרדנו בטח הציור, המוסיקה, המיאטרון והבלט. כיוון שפעולות המוסיקה בתוך מדור זה הן רבות, מצאנו לנחוץ - לפני מסד חדשים - למנות את הטפקח על הוראת המוסיקה בבתי-הספר, מר עסיר, כמנהל עניני המוסיקה במדור לאמנות. מפאת חשיבות שטח האמנות אנו עומדים לפנות לבניית המנגנון בבקשה להעלות יחידה זו לדרגת מחלקה - מחלקה לאמנות - אשר תכלול מדור לציור ופיסול, מדור למוסיקה, ומדור סליסי - מדור לתיאטרון ובלט.

סר אבן-טוטן:

פעולות הסחלקה להנחלת הלסון תרכזו בסני
טסחים עיקריים: הארגוני והפדגוגי.

הטסח הארגוני כלל תכנון וארגון כל הפעולות של ההוראה לעולים החדשים.
עיקר עבודתנו היתה הנחלת הלסון לעולים החדשים וגם לזותיקים הזקוקים
לכן, ואנו פעלנו בסיתוף עם הרטויות המקומיות. כל עוד לא הוחק חוק
של הנחלת הלסון, סיטיל חובה על הרטויות המקומיות - ואנו סתפללים
סחוק זה יוחק בהקדם - אנו רוצים ומנסים לבנות עם הרטויות המקומיות
להסכם סתוך רצון-טוב בנדון. הקדסנל. לכן טסוט-לב רבה בסך הסנה;
ספקחינו ורכזינו בכל האזורים והסחוזות ביהלו ססא-וסמן סתמיד וקבוע
עם הרטויות. לפי טיכום אחרון, יס לנו כיום הטססים בדבר הנחלת הלסון
עם 40 רטויות מקומיות בארץ, סחן רטויות גדולות - עיריות, וגם
טועצות אזוריות, הסהנות גוף או ארגון הסקיף כ- 40 ססקים. כטו-כן
יס לנו הטססים עם גופים ספלגתיים טונים כמו: הסרכז לתרבות של
הטטרות העובדים, תנועת המוטבליס, הטוכנות, וי"צו, וסאר ארגונים
סיס ביכולתם לעטות ססו בסטח זה. כטובן סההסכם הוא על יטוד של
הסתתפות בתקציבה של הטועצה או הרטות המקומיות. אחוז ההסתתפות טלנו
נע בין 35% עד 100% ססכר ההוראה. ההוצאות הארגוניות וההוצאות
עבור ציוד הן טמיד על-ססבון הרטויות המקומיות.

לסטח הארגוני אני ססייך גם את טבנה
טוטדות הליטוד של הנחלת הלסון. לא אגיד סיצרנו דבר חדס הסנה,
אבל נסינו לסכלל במידה סטולט את טוטדות הליטוד לטבוגרים, סחלק
מהם היה קיים בסנה טעברה, והבאנו אותם לצורה יותר נורטלית ויציבה.

- זאלה הם טוטדות הליטוד לעולים הקיימים
- כיום: (1) אולפנים; (2) אולפני-עבודה, קיימים בעיקר בטסקים,
ובהם סחצית היום טוקדס לעבודה ומחציתו לליטודים; (3) אולפן ערב
עטמי - טיפוס טאנו טייחטים לו חטיבות כתנאי סציאותנו, בטכב של
עליה טועטת. זהו אולפן עטמי, הליטוד הוא בערב, וכ- 30 - 24 טעות
ליטוד בסבוע. מוטד זה נועד לעולים שהם טטודרים פחות או יוד
בעבודה, והיכולים להקדיס לתורה וליטוד רק את ערביהם. הקורס נטטך
6 1/2 - 5 חדסים; (4) אולפנית - אולפן קטן. האולפנית בנויה על
תכנית ליטודים של 10 טעות בסבוע, וכל הקורס ניתן בטטך 10 חדסים.
(5) אולפנית עטמית - טיפוס אכסטטוניבי יותר, עם 4 1/2 טעות ליטוד
בסבוע, קורס של סנתיים, 5 טיפוס טוטדות ליטוד אלה עטויים
לתת טקומות קליטה וליטוד לכל העולים על כל טוגיהם.

תכנית הליטודים. הקדסנו לכן הרבה
עבודה, ועטקו בה חבר טפקחים, רכזים, טורים ומנהלי אולפנים. רק
באולפנים היתה תכנית ליטודים קבועה, כידון טסס היתה נורטה טטולט;
לסאר טוטדות הוראה - טחם העיקר - לא היתה תכנית קבועה ואחידה,
לאור הנסיון, נסינו לבנות תכנית ליטודים - וחברי הוועדה יכולים
לקבלה ולראותה. זוהי הצעת תכנית, ואנו מקווים לבצע אותה הסנה הלכה
למעטה. בהתאם לכן אנו עוטקים גם בהוצאת טערכת חוברות עזר לכל
סקצוע ומקצוע בטביל הטורים, ביחוד בטקצוע האזרחות שהוא לוח חלק.

טטרנו לכמה חברים, אנטיס טומחים, את
התפקיד להכין חוברת ל"ידיעת הארץ" בטביל הלומדים, בה יהיו הטברים
וחומר ביבליוגרפיה גם לטורים. הטלנו על סני חברים להכין ספר
ליטוד הלסון לטבוגרים. הספר נטכא בטלבי העסיה האחרונים. בקרוב
יוגס לנו חומר, על-ידי סני טורים בעלי ותק בהנחלת הלסון; לספר
ליטוד, לפי עקרונות סקבענו. הספר יכיל חומר ל- 60 - 50 הטעורים
הראטונים לעולים, ואוצר מלים ראטוני לעולה. הקדסנו פעולות לקביעת
אוצר מלים ראטוניות-אקטיביות. לא הלכנו בדרך טדעית דוקא, נקודת
הטוצא טלנו היתה: הדובר העברי, מה צריך להיות אוצרו הסיניטלי,
כדי שיוכל למצוא את אחיזתו בחיים. לעינינו היתה עבודתו של פרופטוד
ריגור, על אוצר מלים יטודיות בטכיל צרכי בית-הספר היטודי, להיתה
לנו לעזר רב. ספר הליטוד בנוי על יטוד הצעת תכנית טלנו, ועל יטוד

מר אבן-שושן:

כלות היסוד - 600 מליט לטלב הראשון; 900 לטלב השני, ואילו לטלב הסליסי והרביעי, איננו מבזרים שיש להגביל את מספר הטלים, הכל לפי הטיסואציה - וכל הטובה הרי זה טובה.

אנו מקיימים שני עתונים: "פרוזדור" ו"סטלול"; האחרון לעולי תימן ועדות המזרח. מיוזגנו שני עתונים אלה לאחד; מערכת מיוחדת פועלת לפי קווי היסוד של השר. נטינו להכין את העתון בתכנית מוקטנת, אבל מוגדלת בתוכן. עד הזמן האחרון, כל עוד לא היה לנו ספר לימוד מותאם ומכוון ללימוד הלסון, סיימנו עתונים אלה כחומר לימוד בכיתות הסונות. אנו מקיימים עתונים אלה אף עכשיו, על אף הקשיים.

עובדות סטטיסטיות. הטטיסטיקה בחדש דצמבר מראה על 19,000 לומדים בכל רשת הנחלת הלסון, במוסדות המוחזקים על-ידי משרד החינוך במימון, ואלה הנתמכים על-ידי משרד החינוך. יש מקומות מהם לא הגיעו אלינו המספרים, אבל המספרים שהגיעו הם מדויקים, כיוון שהם נבדקו על-ידי הרכזים והמפקחים שלנו. לעומת השנה שעברה יש ירידה, כי המספר היה 30,000 - 20,000 לומדים. (היו"ר ס. פרטיץ: לנו גמטר מספר אחר לגמרי). המספר הזה אינו כולל את המעבדות ורשויות אחרות שאין לנו הסכם עמן. הרשת של ההסתדרות, למשל, אינה נתמכת על-ידנו, והיא מקיימת מוסדות סונים.

אנו מקיימים 12 בתי-תרבות במקומות שונים בארץ. מחומר תקציב בתי-התרבות הם בתים, אבל "תרבות" לא תמיד יש בהם. בתי-התרבות מסמלים קודם-כל מקום ריכוז לכיתות הלימוד שלנו, ואנו מקיימים סם-במידת האפשר - גם הרצאות בסביל הלומדים, וגם לאחרים. בכל אזור יש רכז תרבות. מחלקתנו מעבדת את תכנית הפעולות לחגי טבע, חג העצמאות, מטיבות עונג סבת וכדומה. תיאטרון לעולים והקמת תזמורת ביידה, אלו הן שתי פעולות של משרד החינוך, שנעשו תוך שיתוף עם גופים אחרים: המרכז לתרבות של ההסתדרות והטוכנות, ואשר הוכתרו בהצלחה מרובה.

בתקציב המשרד היה טכום ל"פעולות תרבות בקרב מושבי עולים", ואנו חילקנו אותו בין כל המושבים. פעילות יש ביחוד בתנועת המושבים של ההסתדרות, בה נכללים למעלה מ-85% של כל המושבים, אבל גם מושבי "הפועל המזרחי" פועלים במסגרת תקציב זה. בימים אלה גמרנו את המשא-ומטן עם תנועת המושבים של "אגודת ישראל", וכך יחולק התקציב בין כל המושבים.

אחת הפעולות שתכננו, ואנו ניגשים לבצעה בימים הקרובים היא: הנחלת הלסון באמצעות העתונים הלועזיים. באנו בדברים עם עורכי העתונות הלועזית בארץ על הקצאת טור ללימוד עברית למתחילים, שאנו נספק את החומר בסבילו. קיבלנו הסכמה לכך, וב-1.2 נתחיל בביצוע הסוד "עברית למתחילים". באנו בדברים גם עם הנהלת סירות הסיוד, בדבר מתן מעוררם למתחילים באמצעות הרדיו. העניינים יגיעים בגלל קשיים תקציביים, אולם אנו מקווים שגם פעולה זו תבוצע בהקדם.

בעוד שהמחלקה להנחלת הלסון עוסקת בהנחלת

הלסון לעולים, פועלת המחלקה להשכלה בקרב היטוב הוותיק, ביחוד בין אלה שיש להם השכלה אלמנטרית ורוצים להשתלם. הפעולות הקיפו חוגי לימוד שונים בארץ. כיום יש 120 חוגי לימוד לתנ"ך, ספרות, ידיעת הארץ, פסיכולוגיה, מדעי החברה. חוגים הרצאות וגם מטיבות סונות. נטינות קלים נעשו השנה בטכ של מתן השכלה אלמנטרית למבוגרים ביטוב הוותיק, החטרים חינוך אלמנטרי. שטח זה הוא בחזקת קרקע-בתולה,

סר אבן-טוֹסֵן:

אולם אנו טבורים שיל להקדיש להבא את מיטב הפעולה של המחלקה להקמת רשת מסועפת של בתי-ספר ערב למסוגרים. היזמה לכך באה מצד הסתדרות העובדים, שהקימה בתי-ספר ערב לפועלים. כיום רוצים להרחיב את הרשת. התחלנו בפעולה זו כמעט ללא תקציב, כיוון שהתקציב הדל של המחלקה להשכלה הוצא לחוגים, הרצאות והסכונ להסתלמות. בכל-זאת התחלנו בפעולה כבר במחצית השנה, ועשינו זאת כמעט על-חשבון המחלקה להנחלת הלסון שפעולותיה הצטמצמו עם צמצום העליה. בגלל צמצום היקף פעולותיה של המחלקה להנחלת הלסון, יכולנו להרשות לעצמנו לא לעשות חייץ בין כיתות של בתי-הספר לסבוגרים ובין הכיתות של הנחלת הלסון. הנסיון של החדש האחרון טוכיח כי ישנה היענות רבה לבתי-ספר ערב לסבוגרים, אבל היענות יתר ישנה לכיתות התיכוניות, בהם רוצים הלוטדים לקבל תעודות-בגרות, אולם אנו חותרים קודם-כל להקניית הסכלה יסודית. אנו מקווים כי בשנה הבאה - וגם בתקציב הכנסנו סעיף טיוחד לבתי-ספר ערב לסבוגרים - תתרחב הפעולה, ותתרום תרומה חשובה להשכלה היסודית בארץ.

קודם-כל ברצוני להביא לכם את הוצאות מחלקתנו בשנת התקציב 1952/53.

הרנ טו:

42,000.-	ל"י	הוצאות שסולמו עד נובמבר
1,300.-	ל"י	הוצאות שסולמו לאחר נובמבר, /על-חשבון חדש נובמבר
9,000.-	ל"י	חובות שהוגסו וטרם שולמו
500.-	ל"י	חינוך מזרחי, חודש חסון
1,328.-	ל"י	תוספת-יוקר אפריל-מאי לשעורי תורה
9,735.-	ל"י	תוספת-יוקר יוני-נובמבר לשעורי תורה
<u>39,160.-</u>	ל"י	הוצאות דצמבר -סרץ
<u>103,023.-</u>	ל"י	

פעולות המחלקה לתרבות תורנית בשנת

התקציב 1952/53 היו :

שעורי תורה. המחלקה מקיימת עתה 325 כיתות וכ-50 חוגים לתורה ולהסתלמות במקצועות שונים. כ-350 טורים בשעורים אלה, המרוכזים ביותר מ-100 נקודות בארץ, וברובם הטכריע במוסבות ובשיכוני העולים.

מספר הלוטדים בהן הוא כ-6,000 איס, ומספר השעות מגיע ל-5,000 לחדש. בחדש דצמבר האחרון הגיעו ההוצאות לסכום של 5,350 ל"י, וביחד עם הקצבות לשעורי תורה של מוסדות שונים הגיע הסכום ל-6,000 ל"י ומעלה.

המקצועות הנלמדים מקיפים כמעט את כל לימודי היהדות; תורה ונ"ך, משנה ותלמוד, הלכה ואגדה, סוטר וחסידות, קבלה ומחשבת ישראל וכו'.

הרב חן:

הרצאות וסמינרים: מחזורי הרצאות על-ידי טרצים קבועים מסעם מחלקתנו נערכים בכל רחבי הארץ, וכמו-כן הרצאות על-ידי טרצים סוזסנים, בליחוף עם גופי דתיים שונים.

ארוכה היא רשימת הנושאים התרבותיים-תורניים, אקטואליים והיסטוריים, אשר עליהם הוטבו ההרצאות בסך-סנה זו. נציין בזה רק מספר מנויים של מוגי נושאים אלה: דת ואמונה, תורה ומצוות, צדק ומוסר, משפט התורה, הליכות החברה על-פי התורה, המדינה והיהדות ציונות דתית, תנועות המוסר והחסידות וכו'.

סמינרים מועד ועונגו שבת, סמינריונים עונתיים, ימי עיון, שבתות-לימוד ודומיהם, מיטודה של המחלקה או בסיתוף עם הארגונים הדתיים, נערכים בכל הארץ ובעיקר במחנות, במעברות ובסיכונים העולים.

בעצרות-עם וסימפוזיונים, הנערכים על-ידנו מפקידה לפקידה בערים המרכזיות, מסתמפים רבנים חשובים, סופרים ואנשי-ס. השתתפות הקהל היא אקטיבית מאד.

כל הפעולות הללו המבוצעות על-ידי המחלקה וכן בסיתוף עם עשרות מוסדות, התדרויות וארגוני בוער דתיים, מגיעות בממוצע עד ל- 250 לחדש. בדצמבר זה נערכו כ- 380 הרצאות וכ- 90 סמינרים, והתוצאות לכך הגיעו ל- 2,500 ל"י.

"בית מדרש הרמב"ם": על-יד המחלקה קיים בית מדרש הרמב"ם, אשר בו מרצה הרב א. חן, מנהל המחלקה, בחגים ובמועדים, במוצאי שבתות ובימי חזון את הרצאותיו בפני חוגים שנחרי דעת.

סמינריונים וקורסים: האולפן למורים, מדריכים ופעילי תרבות תורנית שבירוסלים, הוציא בשלהי הקיץ החולף את מחזורו השלישי. לטרו בו כ- 30 איש באופן אינטנסיבי 8 שעות ביום במקצועות: תנ"ך, משנה ותלמוד, הלכה ואגדה, מחשבת ישראל, עברית, תולדות ישראל והעמים, כתיבת הארץ, פדגוגיה, פסיכולוגיה, מתימטיקה, זמרה וציור. כמעט כל בוגרי המחזורים טודרו בהוראת.

לפי שתכונת זו קיימים אצלנו גם סמינריוני ערב למורים במעברת תלפיות בירוסלים, בנתניה ובבאר-שבע.

באלול תשי"ב נסתיים מחזור ב' של האולפן לרבני תימן, שנערך מטעמו ומסעם סטרד הדתות במסותף. בסך-סנה סבועות הקדישו את עצמם כ- 40 מרבני העדה התימנית ובחירה ללימודים, וקיבלו לקח שיטתי בלימודי הקודס ובהכרת הבעיות הרוחניות-דתיות האקטואליות בארץ.

במחזורון שנה זו נפתח בירוסלים מחזור סני של הקורס להסתלמות, המורכב בעיקר מעולי תימן עובדים, המקדישים את שעות הערב טדי יום ביומו להסתלמות במקצועות התורה והיהדות ואף בהסכלה כללית.

בשבוע זה עומד להיפתח על-ידנו בחיפה, בסיתוף עם "הפועל המזרחי" למסך 10 שבועות סמינריון ללימודי היהדות, בו ירצו סטובי כוחות המחשבה הדתיים בארץ.

סמינריונים מעין אלה, ובהצלחה מרובה, נפתחו עתה בסיתופנו גם אצל הקבוץ הדתי ומועצת הפועלות של הפועל המזרחי.

התוצאות לכל אלה הגיעו בחדס דצמבר לטכום של למעלה מ- 700 ל"י.

הרב חן:

הדרכה בכתב : התחלנו בטפעל הוצאת גליונות לעיון במטנה עם הקבוץ הדתי. כבר הופיעו שבעת הגליונות הראשונים, שעוררו הר חיובי בחוגי הלוטדים בארץ; באנו בדברים עם המוסחים לכך אף להוצאתם הקרובה של גליונות לתלמוד מסוג זה, וכן גליונות חדשים לימי סועד וזכרון, וכבר נטטרו לידנו גליונות לדוגמה על כך.

נתי-תרבות תורניים: נפתחו על-ידנו בתקופה האחרונה שני נתי-תרבות תורניים בסביל העולים החדשים, אחד בטעברת תלפיות בירושלים, והשני בתעוז, אשר בפרוזדור ירוסלים. נקבעו שם פעורים ופעולות תרבותיות-תורניות.

סקר הטפעלים התורניים: בטפעל הסקר של הטפעלים התורניים, לשם חקר היטגי התרבות התורנית במדינה, מבוצע כעת על-ידי מחלקתנו בארץ.

בעיית המגנון : לשנת 1952/53

אוטרו בתקציב של מחלקתנו 8 עובדים. אולם מטיבות טובות, ובעיקר בגלל ההקפאה הכללית של מצבת העובדים שהוכרזה על-ידי המטטלה לא נתקבלו במחלקתנו שום עובדים נוספים, ובכנה הסוטפת אין לנו כי אם אותו מספר עובדים מצומצם אשר בשנת 1950; אף-על-פי שבכנה זו גדל תקציבנו פי 6 מתקציב שנת 1950, וטובן טפעולות הטחלקה התרחבו והסתעפו פי כמה וכמה. בו בזמן טטלוחות פעולות מחלקתנו מתפטטות לארכה ולרחבה של הארץ, הרינו טובלים מקיפוח צורב של צטצום מגנונו, הטאיים בסיתוק פעולות רבות וחטובות, או לפחות בצצצוםן הטלאכותי בצורה חטורה ביותר.

כל מגנון מחלקתנו בהווה טורכב מ-4 עובדים וחציך אחד, ועל מספר אנשים אלה הוטל כל עוצט העבודה הרבה והענפה של כל הפעולות לטוגיהן. מצב זה מסוע ודורט את תיקונו הסהיר, ועל הנהלת המטטרד להקדיט לכך את טטוטת-הלב הטלאה, באופן מידי. יצויין כי אין לנו אף עובד אחד בכל טרחב תל-אביב, חיפה, הגליל והנגב, ועבודתנו נעטית שם בתנאים קשים ביותר.

בהצעת התקציב שלנו לשנה הטוטפת כבר ביקטנו להוטיף לנו 6 עובדים קבועים טיפעלו כרכזים במרחבי הארץ. יט איפוא לראות בהצעתנו זו דריטה זהירה, הלוקחת בחטבון את הטצב הקסה במיטוי עובדים חדשים, והכרחי לבצעה בטידה המכסימאלית.

תכניתנו לשנת ותקציב 1953/54.

כטובן טבטנת הכטפים הנאה אנו טתכוניים להרחיב את יריעת פעולותינו אלה. תכניתנו היא איפוא כולהלן :

טעורי תורה : אט נחטוב רק על הגדלה מיניטלית ביותר של הכיתות, לפי הדריטה הנאה בעיקר טהטעברות ויטובי העולים, יט להעטידן על 400 כיתות (כולל חוגים), הטקבלות בטטוצע 20 טעות ליטוד בחדט.

400 כיתות x 20 טעות ליטוד x 12 חדט x 1.070 ל"י לטעה =

102,790.- ל"י
=====

הרב חן :

הוצאות ומסיבות : כדי שפעולות ההוצאות והמסיבות יעילות, עליהן להיות תמידיות וסיסתיות. לפי זה יש לקבוע לפחות הוצאה אחת בחודש ב- 150 ישובים; לסדר בכל שבוע ב- 15 ישובים שבת-לימוד, לערוך מסיבה לפחות אחת ל- 3 חודשים בכל "נקודה" ב- 100 ישובים דתיים; להקציב טכום טטונים לימי עיון לבוגרים חינוכיים-תרבותיים, וכינוסים לעניינים מיוחדים כגון : כינוסי מורים, סדריכים ופעילי תרבות, עצרות-עם וסימפוזיונים. החשבון הוא לכן :

- (1) 150 הוצאות בחדש *12 חדש x 10 ל"י לכל הוצאה (כולל הוצאות נסיעה) - 18,000. ל"י
 - (2) 15 שבתות לימוד x 15 ישובים בכל שבת x 18 ל"י - 13,500. ל"י
 - (3) 4 מסיבות לשנה x 100 ישובים x 15 ל"י לכל מסיבה - 6,000. ל"י
 - (4) ימי עיון וכינוסים תרבותיים) תורניים, עצרות וסימפוזיונים (במשוער לשנה) - 2,500. ל"י
- 40,000. ל"י
=====

אולפנים, וסימפוזיונים וקורסים להסתלמות :

הצלחת פעולותינו במסימפוזיונים וקורסים בעבר מצביעה על הצורך בהרחבתן להבא.

הצעתנו מסתכמת בנדון :

- 2 מחזוריים של מסימפוזיונים יומיים x 6 חודשים כל מחזור x 500 ל"י לחדש - 6,000. ל"י
 - מסימפוזיוני ערב ב-3 מקומות (ירושלים, ת"א וחיפה) x 300 ל"י לחדש x 12 חודשים - 10,800. ל"י
 - קורסים להסתלמות ב-3 מקומות (ירושלים, ת"א וחיפה) x 100. ל"י לחדש x 12 חודשים - 3,600. ל"י
- 20,400. ל"י
=====
- הסכומים כוללים גם שכר דירה והחזקה.

הכשרת מורים ללימודי קודש לבתי-ספר תיכוניים :

דרישה גדולה מורגשת בסניפים האחרונים להכשרה זו, הן מצד בתי-ספר התיכוניים שיש בהם מחסור במורים ללימודי קודש העומדים על הגובה הדרוש, והן מצד האנשים המעוניינים בהכשרה זו, לאטנם יש להם ידיעות מסוימות במקצועות הנ"ל, אבל לא מוסלמות ולא ממודרות כל צרכן.

לטעם זה יש להזמין סטובי המוסמים במקצועות: תנ"ך, מנהל ותלמוד, סדרי הלכה ואגדה, מחשבת ישראל וכו', שיסלימו את ידיעות המוסמים על-ידי לימוד פרקים נבחרים של המקורות וספרי המופת. וכן על-ידי הוצאות מקוריות בחסידות, סוטר ופילוסופיה ישראלית.

הרב חן:

התכנית מחושבת ל-4 שעות ביום לסך
10 חדשים. המספר המסוער של הסורים והטרצים הוא ארבעה. בזמן הראשון
יש לייסד 2 מוסדות כאלה בירוסלים ובתל-אביב

2 מוסדות (בירוסלים ובת"א) 500×500 ל"י לחדש $\times 10$ חדשים $10,000$ ל"י
הוצאות מיוחדות (רכישת דירות וציוודן) $2,000$ ל"י
 $12,000$ ל"י
=====

בית-סדר להסתלסות תורנית-סורית:

יטוד בית-סדר זה הוא דבר בעתו; ידועה
ההתאוננות על הירידה הסורית שהסתדרה בכל סטחי חיינו. כן קובעים
על חוסר סגנון חיים והווי יהודי. אין ספק איפוא שבתי-סדר, בהם
יטטיעו את דבר מוסר היהדות, יועילו בהרבה לזיכוך הנפסו, ולעידון
הנימוסים.

כדי להחייט את השגת התועלת רצוי לפתוח
בתי-סדר מסוג זה ב- 4 מרכזים.

4 בתי-סדר $\times 300$ ל"י לחדש $\times 12$ חדשים $14,400$ ל"י
=====

סכנו לסחבת ישראל.

מטרת המוסד הגבוה הזה הוא לחסוף את
האוצרות שבמקורותינו הראשונים; לפנות את המאור שבמורה; להראות את חכמת
החיים שבמקרא, בתלמודים ובמדרשים, לבאר את תפיסת עולמם של היהדות,
ולהביא לידי גילוי את כל היקפה של הטחובה הישראלית לדורותיה ולזרמיה.

ור סכר סורים, מרצים ומדריכים לסנה $5,000$ ל"י
סטיפנדיות לתלמידים הזקוקים להן $3,000$ ל"י
 $8,000$ ל"י
=====

סקר מפעלים תורניים:

בדלה דבה צטונה במפעל הזה, שמטרתו להקיף
את כל המוסדות והמפעלים התורניים הנמצאים בארץ ולחת סקירה שלטה שתסקול
את ה"יט" שבסטח זה. חטיבות רבה נודעת לדבר מצד כל מי שמתעניין לדעת את
התפתחותם וגידולם של המוסדות והמפעלים הנ"ל, וביחוד את מצבם של שעורי
תורה ושל היטיבות וה"תלמוד תורה" שאינם מסתייכים מבחינה רסמית
לזרמים החינוכיים המוכרים, ושכמעט אין ידיעות עליהם ממקורות מוטמכים.

כדי להרחיב את המחקר ולהסלימו בכל הארץ

נחוצה:

העסקת 2 עובדים $\times 100$ ל"י לכל עובד לחדש $\times 12$ חדשים $2,400$ ל"י
הוצאות אחרות (עבוד החומר הסטטיסטי ופרטום חוברות) $1,200$ ל"י

$3,600$ ל"י
=====

ועדת החינוך והתרבות
13.1.53

א.ד.

הרב חן :

בתי-תרבות ומועדונים תורניים.

מיותר להרחיב את הדיבור על הצורך הדחוף ביותר ליצור פינה שקטנה לתרבות תורנית, שבה יוכל האיש התורני לסבת בסלווה דתית ולא יהיה מופרע על-ידי דברים המתנגדים לרוחו ונפשו.

בנדון זה נעשתה כבר התחלה יפה וסני בתי-תרבות - אחד במעברת תלפיות בירושלים, והסני בתעס בפרוזדור ירוסלים, נפתחו על-ידנו

רכישת בתי-תרבות ומועדונים, החזקתם וציודם ב- 12 מקומות : 5 ליד הערים המרכזיות; 2 בפרוזדור ירוסלים, ועוד 5 במקומות טובים בארץ תעלה, במסוער סכום של 10,000 ל"י
=====

ספרי לימוד תורניים :

המחסור החסור בספרים תורניים ויוקר מחיריהם הטאסיר אינם מאפשרים את הלימוד הסדיר במקצועות לימודי הקודס, בייחוד ביסובי העולים.

7,000 ספרים במחיר ממוצע של 1,500 ל"י לכל ספר = 10,500 ל"י

ספרות תורנית (פרטומים והדרכה בכתב).

סודגס ביותר הצורך בהדרכה בכתב בסעורי תורה, ובייחוד בהרצאות סתודיות ודידקסיות במקצועות התלמוד.

התחלה יפה נעשתה על-ידנו על-ידי הוצאת "גליונות לעיון במסנה", בשיתוף עם הקבוץ הדתי, וכבר יצא לאור הגליון הסביעי למטכת פאה.

יש צורך באנתולוגיה טאוצר התרבות היסראלית המקורית, וכן רצוי טאד לפרטס מזמן לזמן קובצי סחשבה תורניים. לכל הסטרות הנ"ל יש להקציב סכום של :

50 גליונות דפוט x 120 ל"י הגליון 6,000 ל"י

סנה עבודה לעריכת הגליונות והקבצים 4,000 ל"י
10,000 ל"י
=====

ספעלים מיוחדים ודורבה.

הצעות טובות על ספעלים מיוחדים בטצאות במחלקתנו. כן יש להביא בחשבון סכום של דורבה לצורך כיסוי תוספת-היוקר של הפעולות.

הסכום המינימלי, המסוער, למטרות אלו הוא 10,080 ל"י
=====

אד.

סד ארדון:

המדור לאמנות במסדר החינוך והתרבות,
מקיף את כל סטחי האמנות הפלסטית, כגון:
ציור ופיסול, אגודת הציירים והפסלים, מוזיאונים, בתי-ספר לאמנות,
אולפנים וביתני האמנות.

המדור עוסק בכל עניני המוסיקה העולמית,
הישראלית וחליתורגית. הוא בא במגע עם עורכי הפסטיבלים, כינוסים
מוסיקליים, סמינריונים, תזמורות וכו'.

בהיקף העבודה של המדור נכללים גם
התיאטרונים, האופרה הישראלית והבלט, אשר פונים אלינו בענינים הנוגעים
לעבודתם היומיומית ומבקשים סיוע.

ברצוני להביא לפניכם מספר דוגמאות

מתוך העבודה:

(1) בתי ספר ואולפנים לאמנות בירושלים,

תל-אביב וחיפה. אנו נותנים סיוע כספי והדרכתי לבצלאל, בית-הספר
לאמנות ולאומנות היחיד בארץ; לאולפן לציור על-סם אבני ז"ל בתל-אביב;
ולאולפן בנווה-שאנן, על-יד חיפה. עלינו לעזור בהתוויית קווי עבודה
ואירגונה. עלינו לדאוג לחומר לימודי, כגון, רפרודוקציות, דיאפוזטיבים
ואף לסתף את עצמנו כמרצים לעניני האמנות. כמובן, עלינו לפקח על
מהלך העבודה ותוצאותיה. הסיוע הכספי של מסדרנו ניתן בסתי צורות:
בצורת הענקות ובצורת סטיפנדיות סכר לימוד. הסיוע הוא קטן מאד אך
עוזר הוא בכל-זאת למוסדות אלה בהיאבקותם על קיומם. מספר התלמידים
בסעורי היום והערב הוא בערך 500.

בשנת הכספים הבאה אנו מתכוונים לערוך
סמינריוני קיץ בטביל האמנים בקיבוצים -בהתייטבות העובדת בכלל.
סמינריונים אלה לא רק יכוונו את עבודתם האמנותית הטהורה של האמנים
האלה, אלא ידריכו ויעזרו להם גם בטתן צורה לחגים הטונים על-ידי עבודה
מעטית ועיונית בשטח הזה.

(2) המוזיאונים. המוזיאונים - בתי-הספר

לאמן המבוגר ולציבור - נהנים סתמיכה כספית, יעוץ והמלצות. על אף
הצמצום בתמיכה, מהווה היא בכל-זאת עזרה מחוימת לנהנים ממנה, כגון:
המוזיאון בצלאל בירושלים, המוזיאון בתל-אביב והמסכן לאמנות בעין-
חרוד. בכל הענינים הנוגעים לתערוכות המובאות מחוץ-לארץ, פונים
מוסדות אלה אלינו למתן עזרה בצעדים האדמיניסטרטיביים הקטורים בביצוע
הדבר. למדור גם תפקיד מכוון. על-ידי השתתפותו הפעילה ביישובות איגוד
המוזיאונים מנסה הוא לכוון את המוזיאונים לקראת הרצוי, מבחינה
תרבותית, אמנותית וחינוכית.

הננו מבקשים להפנות את תשומת-הלב

במיוחד למסכן לאמנות בעין-חרוד ולבית וילפריד בהזורע. שני מוזיאונים
אלה מהווים טיפוס חדש ומקורי. לא בנקל תימצא בעולם דוגמה כגון זו
של הקיבוצים הקטנים הללו, אשר מקיימים מוזיאון לאמנות בתוכם.
בעין-חרוד התרכזו יצירות האמנות היהודית, באורגינלים טובים, וזהו
המקום היחיד בערי השדה המביא לנוער הישראלי את היצירה היהודית.
מסכן זה העמיד בפניו את המטרה של דיכוז חומר מסוג זה, וגוסר הוא -
זה שנים - גסר בין היצירה היהודית והנוער הישראלי. אנו מקווים
שנוכל להגביר את הסיוע הכספי למפעל חשוב זה, לשנת הכספים הבאה.
בית וילפריד בהזורע מכיל אוסף של אמנות מצרים וסין הראוי להיות
במוזיאון מפורסם בעל קנה-מידה עולמי. הוא עורך תערוכות, הרצאות
ועוטה פעולה תרבותית ברוכה למען כל הסביבה. לצערי, מוזיאון חשוב
זה לא קיבל עד כה שום תמיכה, ולכן הצעתי סיוע כספי לשנת הכספים
הבאה, על-מנת לעזור למפעל זה. שני המוזיאונים טמנתי לאחרונה,
חסרים ספריה אמנותית הראויה לסמה. אנו עומדים, בשנת התקציב
הבאה, להרחיב את מסגרת ספרייתנו וליצור כעין ספריה אמנותית ניידת,
סתקל על צמאון הקריאה הקיים, ביחוד אצל הנוער.

מר ארדון:

מוזיאון גליצנשטיין. זה שלוש שנים מטפל ועד מיוחד, בסיוע מסדר החינוך והתרבות, בהקמת מוזיאון על-שם הפחל הנודע גליצנשטיין, בצפת. למותר להדגיש את החשיבות של מוזיאון כזה בשביל העיר צפת וכל הסביבה. לאסני ישראל יש זיקה מיוחדת לצפת, ואנו מקווים שמוזיאון זה יוסיף נכח חשוב לעיר ולאמנות ישראל. הוכשר כבר בית והמוזיאון עומד לפני פתיחתו. הצעתי תמיכה לשנת הכספים הבאה.

(3) בשטח המוסיקה נעשה צעד חשוב על-ידי המסדר בסיתוף עם עיריית תל-אביב. פתחנו ספריה מרכזית למוסיקה, בה מרכזים ספרים, פרטיטורות ותקליטים המשמשים את האמן, הקונצרטוריון, הסורה והתלמיד וחובבי המוסיקה בציבור. אנו עומדים לפתוח בשנת הכספים הבאה ספריות לתקליטים בכמה נקודות בארץ. נביא על-ידי כך את היצירה העולמית והיהודית לישובים המרוחקים ממרכזי הארץ, לרבות המעברות. בין התפקידים המוטלים עלינו בשטח המוסיקה, נמצא גם תפקיד ההקלטה והריסום של שירים ומנגינות, ליחורגיים וחילוביים, אשר העדות הטונות שעלו ארצה לאחרונה, הביאו עמם. אנו עומדים להרחיב עבודה זו ולהמשיך באירגון סקהלות ותזמורות עם במעברות.

כדוגמת פעולה זו, אנו רוצים לקרב את העולים החדשים לחיי התרבות בארץ, על-ידי יצירת ביתני אמנות בכמה ערים, כגון: לוד, אסקלון, עכו, באר-טבע, בהם נציג את פרי עבודתו של האמן הישראלי.

(4) אגודת הציירים והפסלים וביתנים. על המדור לעזור לאגודה בעבודתה היומיומית למען האמן הישראלי. רק לפני מספר שבועות היינו עדים לתערוכה כללית במוזיאון תל-אביב, אשר ביטאה את רצון האמן בארץ. אך מקורות המחיה של האמנים הולכים ומתדלדלים. על כן הצעתי היא - מחוץ לתמיכה המועטת שהאגודה מקבלת - ליצור קרן עזרה לאמן, ועל-ידי מתן פרטים ורכישות לעזור את האמן הישראלי בעבודתו.

אמן הישראלי התבגר. אחדים ערכו תערוכות בחוץ-לארץ וזכו להוקרה בעתונות, חוגי אמנים ומוזיאונים. עלינו לעזור לתצוגה מתאימה של אמנות ישראלית בחוץ-לארץ. ארגנו השנה את השתתפות אמני ישראל בניאנאלה בוונציה, ובשנת הכספים הבאה, עלינו לסתף את היצירה הישראלית במיאנאלה בסאן פאולו. למותר להדגיש שגם בשטח המוסיקה, חיוניות השתתפותנו בפסטיבלים וכינוסים מוסיקליים בינלאומיים.

אסיים איפוא בריסא, היינו בחינוך. רבים הם הכשרונות אצלנו. הייתי מורה בבית ספר גבוה בברלין כמסך שנים אחדות, ואף בארץ עסקתי בהוראה במסך שנים רבות. הנני רשאי איפוא לומר שיש לנו בארץ כשרונות ברוכים שעולים בכמותם ואיכותם, באופן יחסי, על אלה שבחוץ-לארץ; אך מספר "הנופלים בדרך" גדול יותר אצלנו לאין ערוך מזה שבחוץ-לארץ. הסיבה היא אחת ויחידה: אין אנו מוסיטים עזרה מספקת בצורת סטיפנדריות, אין אנו נותנים עידוד על-ידי רכישות ופתן פרטים דוקא לצעירים, ויש להביא לידי טפנה בענין זה, בהקדם האפשרי.

אציין עוד סברסיכת הנתמכים מטעם המסדר נמצאים התיאטרונים: "הבימה", "האהל", "התיאטרון הקטרי", האופרה הישראלית, התזמורת הפילהרמונית וכו'. יש להוסיף להם בשנת הכספים הבאה את בתי-הספר לכמה, מוסיקה ובלט.

סקלתי בעריכת תקציבי כל פרוטה ופרוטה, ואשר הצעתי נראה לי הכרחי בהחלט. אני מקווה שוועדת הכנסת תתמוך בהצעותי.

אד.

ג. צברי:

(1) אמנות : מר ארדן דיבר על פתיחת מוזיאונים ביישובים השונים; לכל קיבוץ יהודי יש אמנות משלו - ברצוני לדעת מה אתם עושים בכדי לאסוף ולפתח את האמנויות האלה?

(2) סטיפנדיות : דובר כאן על כשרונות ש"נפלו באמצע הדרך" - הייתי רוצה לשמוע אילו סטיפנדיות קיימות, מי משתתף בהן, אילו קרנות?

(3) מוסיקה : ברצוני לדעת מה עושה משרד החינוך כדי להקנות את יסודות המוסיקה בבתי-הספר היסודיים. אני סבורה שיש להנהיג, כחובה, לימוד על אחד מכלי הנגינה, היות ולימוד הסולפאג' בלבד אינו נותן ידיעות במידה מספקת.

א. כלפון:

אולפנים : דומני שמר אבן-יושן לא נקב כאן במספר האולפנים הקיימים, וכן לא מסר מהו תקציב המחלקה. הייתי רוצה לדעת, האם הלומדים באולפנים משלמים שכר לימוד וכמה; מה דין אלה שאין באפשרותם לשלם? האם יש לכם מושג ברור לגבי הרכב התלמידים לפי ארצות מוצאם. אני מעוניין באופן מיוחד לעמוד על מידת התפתחותם של עדות המזרח, באיזו מידה הם קולטים את החומר. איך מתקבלים התלמידים, עם בחינות או בלי; מתוך רצון חפשי? האם נעשית על-ידי המחלקה להנחלת הלשון פעולת תעמולה, שמביאה את הלומדים לספסל הלימודים?

י. סמילנסקי:

ביטח של פעולות משרד החינוך והתרבות, אני מחשיב ביותר את הפעולה בקשר להנחלת הלשון; לא משום שאינני מעריך את יתר הפעולות, אלא משאר הפעולות אינן קטסטרופליות מבחינת הצורך החייתי. בנדון זה יש לעשות פעולה מהירה כדי להקנות לאנשים את הישפה כל זמן שהם מסוגלים ללמוד. יש אמנם הרגשה שבעיה טאמץ - אבל צריך שתהיה הרגשה שזה טיהור המוני, הטקיף את כל האוכלוסייה. יש לי הרשם שכלאי אולי לקטץ בהרבה ששחים, על-מנת ששטח זה, של הנחלת הלשון, יפעל בהרחבה וביעילות. כאן צריכה להיות ביקורת חמורה, במקום שיש בתי-תרבות רזקים לבדוק מדוע לא באים לשם אנשים, ואיך להפעילם; ולסגור כל מקום שאין לו קיום. עלינו להרגיש שאנו חיים במצב קטסטרופלי, במצב של בעירה, ודרושה פעולה מאומצת כדי להגיע בהקדם האפשרי למטרה של "עם בעל שפה אחת".

הינ"ר ש. פרסיץ:

לא בכדי שאלתי על מספרים; יש נשירה משנה-עברה, ונשירה עוד יותר גדולה מלפני שנתיים. היה לנו הרשם לבל העבודה היה "בלוף" גדול ופוגע. קשה היה לדון על הדברים וקשה היה לשאתם (ותסלחו לי על מלים אלה). כיום סרגישים ויש שינוי לטובה. היתה לי ההזדמנות לעבור בטקומות שם יש בתי-תרבות, והתכוונתי על פעולתם ועל הנעשה בהם. הנסיונות שלי היו עגומים מאד. ביקרתי ב-11 מקומות, ורק באחד מהם מצאתי - בשעות הקבועות של שיעורי ערב - 5 אנשים שלא למדו מפני התמורה או הרכז לא באו. בשאר הטקומות לא מצאתי תלמידים ולא מורה, אבל מצאתי כל מיני אספסוף, עוסק בדברים בהם לא עוסקים בבתי-תרבות, ולא במקום פחות מכוונד. בטקום אחד מצאתי נערים בגיל 17 - 16 שייחקו בקלפים. דיברתי על-כך עם סנהלי הטקומות, והם התאווננו מרה על תזונה הגדולה, ועל חוסר היכולת להתגבר על התושבים, וגם על יחס המורים לתפקידם.

אולפנים - אין ספק שמכל הייטות, קיימת האולפנים היא אחת הייטות, האם יוקדים עליה, צריכה להיות היעילה ביותר.

ועדת החינוך והתרבות
13.1.53
היו"ר ש. פרסיץ:

אד.

אולם אם אני מסווה את המספר הימנענו כאן למספרים של השנים הקודמות, הרי בהכרח עלי לראות: האם באמת הוכתר מפעל זה בהצלחה, לא לגבי יחידים והתמידו, אלא בתור נסיון להקנות בצורה כזו את השפה העברית? על זה הייתי חפצה לקבל את תשובתכם, גם במספרים.

בעיית הנחלת הליון קרובה לי, ואני צריכה לומר לחוק הוא אחד הדברים החסרים לנו ביותר. הרוח הישראלית כיום במדינה היא כי אפשר יפה להסתדר בלי עברית; אפשר להתקיים באופן טכני מאוד מבלי לדעת לא רק קרוא וכתוב, אלא גם בלי לדעת לדבר. זה צריך להשתנות, ולשם כך נחוץ קודם-כל חוק. אדם ילא ידע עברית לא יוכל להתקבל לעבודה, למשרה ממלכתית. אני הייתי מרחיקה-לכת. קיים חוק האזרחות, ואני הייתי מכניסה תיקון לחוק: אדם לא יוכל לקבל אזרחות בארץ, עד שיירכש את השפה העברית. קיימת גם בעיית הוצאת הספרים. כאשר מקנים לאנשים ליון, עליהם לקרא ספרים - ומה יש לנו לתת להם? ספרי קריאה לילדים הם לא יקראו, וספרים אחרים מנוקדים אין לנו. חסרים לנו הסכריים האלטנטריים להנחלת הליון. קיים אטום מפעל של "פעילי הליון", אולם הוא אינו אלא מהדרה חדשה של "חובבי שפת עבר". עלינו לחפש דרכים חדשות. בית-התרבות צריך להיות מקום אליו בא האדם העייף ליבת עם חברים, לשתות כוס תה בזול, ללמוד את השפה מקרוב, מתוך ייחה וקריאה. בעניינים אלה אסור ללכת לפי המיגרה, צריך להתחשב בתנאים הסיוחדים של כל דור ודור. גם ענין הסורים מהווה בעיה חמורה. אנו יולחים מורים שנוטלים את חשק הלימוד מהלמידים הטועטים היטום על-ידי אי-דקם וחוסר כשרונם.

אמנות - תפסת המרובה לא תפסת. אני חפצה שלא נרצה לעיות את המכסימום. אתם מדברים על התלהבות העולים מהצנות התיאטרון, ואני יואלת: האם באמת בפעולות אלה אין אנו יכולים לחכות? לעומת זאת, יש אצלנו מוסדות תרבות נאבקים על קיומם, ועזרתנו להם היא קטנה, דלה, ולא רק שאינה מעודדת, אלא לפעמים גם מרפה. אחד ממוסדות אלה הוא האופייה, ואת היחס אליה מוכרחים לתקן. לא יתכן יבין משרד החינוך לבין מוסד תרבותי שהוא ישררו יחסי איבה, ואינני מפנה את דגרי למטובים כאן.

דובר כאן על הקמת מוזיאונים בטקומות טובים. אינני באה לזלזל בכך, אבל אני חפצה לטפח קודם את מה שיש ולא להתרחב. התחלות של זעיר פה וזעיר שם הם דברים טובים, אבל לא לפי כווננו. יש לנו משהו קיים, נרחיבו, נבטטו, נטפחו ונגדלו, ואל נחפוץ לעיות הכל בבת אחת.

ימנענו כאן על ספריות תקליטים - רציתי לדעת אם היא כוללת מוסיקה קלאסית, או לאגריט ופזמונים בטפות לוועזות.

ומכאן אני באה לבעיה אחרת - בעיית הספרים הלוועזיים. אתם יודעים כמה טרץ היקענו כדי שאטריקה תשלח לנו ספרים, ספרי מדע ולימוד. כיום קיבל הדבר צורה של קריקטורה. בצון, קיבלנו ספרים טובים, המגנו את מטרוננו על-ידי כך שיש כיום ספרים בשביל הסטודנטים, אבל יחד עם זה נעשה דבר פשע. יחד קבענו 10% מהספרים יהיו ספרות יפה, מן המעולה ביותר. והנה נטעו אנשים לקנו פסולת שבפסולת, שהוצאות יצנות ומיוסנות. דברים טובים הובאו באחוז קטן. אני חושבת שמשרד החינוך צריך לדרוש יתהיה קונטרולה על הספרים הטובאים ארצה, שיביאו ספרים שערכם חשוב בשביל הארץ.

המסך הדיון יתקיים בשבוע הבא. הייטיבה נעולה.